

ТРАНСГРАНИЧНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ СЪДЕБНИ СПОРОВЕ В РАМКТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

адв. Николай Радев – Асоцииран адвокат

Разширяването на Европейския съюз изправя гражданите и юридическите лица пред по – интензивни бизнес контакти и стокообмен. В тази връзка възникват предизвикателства свързани с претенции по изпълнение на договорни отношения, както и изпълнение на осъдителни решения постановени от Съд на една страна членка в друга страна членка. Това от своя страна налага унифициране на законодателството на страните членки и създаване на общи правила, които да доведат до създаването на трайна и непротиворечива съдебна практика и ефективно правоприлагане.

С разпоредбите на Регламент (ЕО) 44/2001г. се унифицира подсъдността, с оглед местожителството, респективно местопребиваването, на ответната страна при инициране на исково производство. Регламент (ЕО) 44/2001г. определя специална подсъдност за някои специални видове претенции, определя изрично подсъдността при застрахователни правоотношения, потребителски правоотношения и индивидуални трудови договори. Регламент (ЕО) 44/2001г. определя и изключителна подсъдност, която е свързана с териториална обвързаност на правоотношенията – като например при спор за право на собственост върху недвижим имот компетентен да разгледа спора ще бъде съда по местонахождението на имота. Регламентът предоставя на страните възможност да определят сами подсъдността. За избягване на каквито и да било съмнения е въведено изискването съгласението между страните да бъде в писмена форма и/или в общуване по електронен път, което осигурява траен запис на постигнатото споразумение.

При признаване и изпълнение на съдебно решение постановено от една страна членка в друга страна членка, всяка страна членка определя Съд и/или орган, пред който се подава молбата за признаване на чуждестранното решение. Решението на Съда не подлежи на преразглеждане по същество, а се разглежда от съда само от формална страна.

Регламент №1393/2007г. определя правилата относно връчване от/на представители на държавите-членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела. Регламентът предоставя възможност документите, които следва да бъдат връчени на ответната страна, да се изпратят на централизирания орган в другата страна членка, който орган да извърши връчването. Въпросният централизиран орган извършва и удостоверява връчването, съгласно правилата на националното законодателство. Регламентът предоставя и възможност документите да бъдат изпратени по регистрирана поща, като отново се удостоверява датата на връчването и лицето, на което е връчено. Регламентът определя, че документите трябва да бъдат съпроводени от превод на езика на ответника, за да бъдат разбрани от последния. Възниква въпросът какво означава ответникът да „разбира” съобщението/документите – дали това е езика на държавата, в която се намира ответникът или езика на държавата, чийто гражданин е той. Към настоящия момент въпросният проблем се разрешава посредством практиката на Съда на европейските общности.

Регламент №1896/2006 г. Европейска заповед за плащане и Регламент №861/2007 г. Европейска процедура за искове с малък материален интерес, въвеждат унифицирана възможност за предявяване на вземане. Регламентите въвеждат изискване претенциите да се предявяват по одобрени образци /формуляри/, попълнение на езика на Съда, пред който се предявява заявлението образец, който от своя страна е съдът по седалището/местожителството на ответника. Особеността при въпросните производства е, че Съдът разпорежда издаване на заповед за изпълнение, която се връчва на ответника и на последния се дава възможност да възрази. В случай, че ответникът възрази, молителят следва да предяви иска си пред компетентния съд, а в случай, че ответникът не възрази, заповедта влиза в сила и подлежи на принудително изпълнение. В случай, че ответникът е пропуснал възможността да възрази в законоустановения срок и заповедта е влязла в сила, на последния се предоставя възможността да докаже, че е бил лишен от възможността да организира защитата си и тогава заявлението на молителя се преразглежда по същество. Разликата между двете процедури е в размера на вземанията, които могат да се предявяват като при процедурата по Регламент №861/2007 г. могат да се предявяват вземания в размер до 2 000 евро.

Регламент №805/2004 г. предоставя възможност на кредитора да иска изпълнение на едно „безспорно вземане“, като самият регламент определя и кои основания са „безспорни вземания“. Въпросното „безспорно вземане“ следва да бъде удостоверено като такова, което се извършва по надлежна процедура от съда на страната членка по произход т.е. където вземането се установява като безспорно.

Регламент №593/2008 г., известен в практиката като Рим I, въвежда правилата относно приложимото право към договорните отношения. Основен принцип е, че страните могат да договорят приложимото право, като Регламентът въвежда и някои ограничения, с оглед защита на по-слабата страна. Ограничението на свободата на договаряне се отнася за потребителските договори, трудови договори, договори за превоз на пътници и застрахователни договори с „mass risk“ предмет. Във функционална връзка с Регламент №593/2008 г. е Регламент №864/2007г., относно приложимото право към извъндоговорни отношения. Тази корелативна обвързаност произтича от факта, че в понятието „извъндоговорни отношения“ се включват всички отношения извън договорните, които са уредени от Регламент №593/2008г.

Следва да се отбележи, че съгласно различните правни системи съществуват различни определения за „деликт“, което създава допълнителни затруднения при квалифициране на дадено отношение като „извъндоговорно“. Именно поради тази причина Регламентът въвежда различни правила относно приложимото право при различните видове деликти. Специални правила относно приложимото право се въвеждат и по отношение на следните институти: неоснователното обогатяване, водене на чужда работа без пълномощие и culpa in contrahendo. При прилагане на разпоредбите на двата регламента следва да се вземат предвид и общите правила на Регламент (ЕО) №44/2001г. относно компетентността на съдилищата.

Макар да се постига унифициране на процедурите и да се създават правила, улесняващи както предявяването на вземания/искове, така и изпълнението на решения постановени в друга страна членка, Съветът на Европейски съюз насърчава и извънсъдебното решаване на спорове между страните посредством медиация. В тази връзка е приета Директива №2008/52/ЕО,

въвеждаща изисквания и правила за медиация между страните, с оглед процесуална и материална икономия.

Виден е стремежът за създаване на ясни и конкретни правила, които да регламентират и предотвратят случаите на колизия на подсъдност и приложимо право. В развитието на тази система огромен принос има и дейността на Съда на Европейския съюз (European Court of Justice), който със своята практика дава яснота по спорни въпроси и в работен ритъм определя насоките на европейското нормотворчество.